Ulkoministeriö NEUVOSTORAPORTTI UM2020-00763

POL-30 Levola Henna(UM) 16.07.2020

Asia
Ulkoasiainneuvosto 13.7.2020

Kokous
13.07.2020 - 13.07.2020

Ajankohtaisissa asioissa käsiteltiin Libyaa, EU-Intia- ja EU-AU –huippukokouksia, Lähi-idän rauhanprosessia, Hongkongin tilannetta, Post-Cotonou –neuvotteluja ja Venezuelaa. Esille nousi myös Länsi-Balkan.

Jäsenmaat yhtyivät huoliin Latinalaisen Amerikan koronatilanteesta. Puheenvuoroissa tuettiin suhteiden tiivistämistä ja Team Europe-tukea alueen maille. Yhteistyön tiivistämisen tulee kantaa kriisiä pidemmälle ja asioissa voidaan edetä eritahtisesti alueen maiden kanssa. Latinalaisesta Amerikasta keskusteltaneen uudelleen syksyllä.

Turkki oli kokouksen toinen pääaihe. Turkki nähdään tämän hetken tärkeimmäksi YUTP-kysymykseksi. Ilmaistiin tuki ja solidaarisuus Kreikalle ja Kyprokselle. EU pyrkii dialogiin Turkin kanssa

Muiden asioiden alla esiteltiin 10.6. annettu tiedonanto COVID-19 –liitännäisen disinformaation torjunnasta. Samalla viitattiin tulossa olevaan EU:n demokratiatoimintaohjelmaan, jonka julkinen kuuleminen on käynnistymässä.

Ajankohtaiset aiheet

Kokouksen aluksi käytiin läpi lyhyesti Saksan EU-puheenjohtajakauden prioriteetteja. Koronakriisiin liittyvät asiat ovat keskeisessä asemassa seuraavien 6kk aikana. Ulkosuhteissa esimerkiksi itäinen ja eteläinen naapurusto, Länsi-Balkan, Afrikka ja Kiina ovat tärkeitä aiheita Saksan kaudella, samoin Ukraina sekä EU:n Venäjä-politiikan tarkastelu. Yksi tärkeä kokonaisuus on myös Brexit.

Libyan osalta todettiin, että konfliktissa on alkanut uusi vaihe ja tilanteen kehitys on huolestuttavaa. Ulkopuolisten toimijoiden sotilaallinen läsnäolo maassa on vakiintunut. Keskeistä on jatkaa pyrkimyksiä pysyvän tulitauon saavuttamiseksi. EU:n tulee löytää keinoja vaikuttaa keskeisiin konfliktin toimijoihin, jotta ne sitoutuisivat Berliinin prosessiin. Myös YK:n rooli neuvotteluissa on keskeinen. Viitattiin YK:n turvallisuusneuvoston Libya-kokoukseen, jossa oli todettu operaatio Irinin resurssien tarvitsevan vahvistusta mandaatin toteuttamiseksi. Tällä hetkellä vain yksi Libyan rannikkovoimien partioalus valvoo rannikkoa, muiden ollessa epäkunnossa. Todettiin kyseessä olevan laajempi eurooppalainen turvallisuuskysymys Libyan kautta kulkevan muuttoliikereitin vuoksi.

Todettiin lyhyesti 15.7. järjestettävän **EU-Intia –videohuippukokous.**

Todettiin, että syyskuun ulkoasiainneuvostossa (24.9.) käydään täysi keskustelukierros **Afrikasta**. Tavoitteena on yhtäältä käydä läpi koronatilannetta Afrikassa, mutta myös valmistautua osaltaan

syyskuun ministerikokoukseen, sekä 28.-29.10. järjestettävään huippukokoukseen. Todettiin, että Afrikka suhteessa keskeistä on edistää EU:n ja Afrikan strategisia yhteistyöaloja sekä varmistaa, että huippukokouksesta saadaan konkreettisia tuloksia.

Suomi toivotti tervetulleeksi keskustelun Afrikasta myöhemmin syksyllä ja nosti esiin Suomen edeltävällä viikolla isännöimän tapahtuman Afrikan sarven turvallisuudesta. Suomi pitää tärkeänä yhteistä näkemystä Afrikan turvallisuustilanteesta ja siihen vaikuttavista tilannekehityksistä kuten Afrikan sarvi ja Sudanin patohanke.

Jatkettiin keskustelua koskien **Lähi-idän rauhanprosessia** ja mahdollisia Länsirannan annektointeja. Toistaiseksi annektointeja ei ole tapahtunut. Koronatilanne laittoi nämä suunnitelmat tauolle. Todettiin annektointien olevan vastoin kansainvälistä oikeutta. EU:n tulee harjoittaa dialogia rauhanprosessin avaintoimijoiden kanssa. Tämä ei tarkoita ainoastaan Israelia ja palestiinalaisia, vaan myös Yhdysvaltoja ja alueellisia toimijoita. Korostettiin, että EU:n tulee olla toimissaan selkeä ja dialogia tulee käydä ennen annektointeja, ei niiden jälkeen. EU:n tulee valmistautua, ei reagoida. Todettiin, että mikäli annektoinnit toteutuvat tullaan elokuussa järjestämään ylimääräinen ulkoasiainneuvosto.

Esitettiin huoli **Hongkongin** tilanteesta. Hongkongin turvallisuuslaissa ekstraterritoriaalinen toimivalta on erityisen huolestuttavaa. Tavoitteena on koordinoitu EU-reaktio, erityisesti tulisi harkita kaksikäyttötuotteita, viisumien sekä turvapaikkojen myöntämisen joustoja, sekä apurahojen myöntämistä tutkijoille, taiteilijoille ja muille vaikeassa asemassa oleville ammattiryhmille.

Todettiin lyhyesti, että heinäkuun loppu on realistisen tavoite kohta kaksi vuotta kestäneiden **Post-Cotonou** -neuvotteluiden päätökseen viemiselle.

Venezuelan osalta pidettiin tärkeänä maan hallituksen ja opposition välisen dialogin tukemista. Toivottiin maahan vapaita ja reiluja vaaleja.

Suomi yhtyi huoliin Venezuelan tilanteesta ja ilmaisi solidaarisuutensa. Suomi näkee, että tulee harkita, voidaanko tilanteessa tehdä aiempaa enemmän YK-järjestöjen kautta.

Todettiin 12.7. järjestetyn **Belgrad-Pristina –dialogin** tapaamisen olleen onnistunut. Suhteiden normalisointi etenee nyt 20 kuukauden tauon jälkeen. Molemmat osapuolet olivat tapaamisessa rakentavia. Maiden sitoutuminen eurooppalaiseen perspektiiviin on vahvaa. Jäsenmaiden päätettävissä on kuinka Serbiaa ja Kosovoa kannustetaan jatkamaan prosessia. Esitettiin, että Länsi-Balkan tulisi ottaa ulkoasianneuvoston asialistalle mahdollisimman pian.

Latinalainen Amerikka ja Karibia (COVID-19)

Keskustelu Latinalaisesta Amerikasta jatkoi keskustelujen sarjaa koronatilanteen globaaleihin vaikutuksiin vastaamisesta. Latinalainen Amerikka on nyt globaalisti pahimmassa tilanteessa pandemian suhteen. Alueen taloudet kokevat suurimman koskaan tilastoidun pudotuksen mikä tulee lisäämään köyhyyttä ja epätasa-arvoa alueella suunnattomasti. Näistä juontuvia protesteja alueen maissa on esiintynyt jo ennen pandemiaa.

Keskustelun aluksi todettiin alueen maiden olevan monissa asioissa EU:n kanssa saman mielisiä. Koronakriisi kuitenkin testaa suhdetta. Jos EU ei seiso alueen maiden rinnalla vaikeuksien hetkellä, muut toimijat ottavat sen paikan. Alueen vienti Kiinaan on jo nyt suurta ja alueen katseet ovat kääntyneet Atlantilta Tyynelle merelle. Huippukokouksia ei ole ollut viiteen vuoteen eikä siten voida sanoa, että yhteistyö olisi mitenkään kukoistanut. Nyt koronakriisi toimii suhteita eteenpäin vievänä katalysaattorina, mutta kriisiä on seurattava enemmän yhteistyötä. Euroopan malli kuitenkin kiinnostaa alueen maita. Yhdessä on varmistettava alueen maiden pääsy uusille investointien lähteille. Ja kun hätätätilasta päästään, tulee varmistaa yhteistyön jatkuminen nuoren dynaamisen saman mielisen maanosan kanssa.

Koronakriisiin vastaamisessa kanavoitiin nopeasti Team Europe –paketin puitteissa 1,5 miljardia euroa alueelle. Eniten panostetaan sosiaalisiin vaikutuksiin hauraimmissa maissa kuten Haiti ja Venezuela. Haitilla tuetaan peruspalveluiden järjestämistä. Venezuelassa ja naapurimaissa lähes viittä miljoonaa Venezuelan pakolaista. Lahjoituskonferenssi Venezuelan tukemiseksi onnistui hyvin. Paikan päällä koordinaatio toimii yhdessä jäsenmaiden kanssa ja Team Europe paketit on sopeutettu nopeasti paikallisiin olosuhteisiin.

Keskustelussa keskityttiin siihen, miten parhaiten voidaan tukea aluetta ja elvyttää poliittiset suhteet perinteisesti saman mielisen alueen kanssa. Suhteita tulee miettiä pitkällä tähtäimellä, vastaaminen vain akuuttiin kriisiin ei ole riittävää. Sitoutuminen kansainväliseen sääntöpohjaiseen järjestelmään ja monenkeskinen yhteistyö on avainasemassa. Keskeneräiset kauppasopimukset tulisi saattaa valmiiksi. Yhteistyötä tulisi tehdä yhteyspolitiikassa, innovaatiotoiminnassa, vähähiilisessä ja digitaalisessa siirtymässä. Poliittinen dialogi tulisi uudelleen käynnistää, vaikka kaikki eivät olisikaan formaatissa mukana. Strategiselle kumppanuudelle Latinalaisen Amerikan kanssa tulisi luoda konkreettisempi muoto. EU:n on toimittava nyt, mikäli se haluaa olla osa maanosan tulevaisuutta.

Suomi nosti esiin EU:n toimien näkyvyyden ja Team Europe paketin solidaarisuuden ilmentymänä. Talouksien uudelleen käynnistyksessä kansainväliset rahoituslaitokset tarjoavat mahdollisuuden. Kuitenkaan samalla ei saa unohtaa ympäristöasioita, ihmisoikeuksia, gender-kysymyksiä, vammaisia tai alkuperäiskansoja.

Turkki

Toisena varsinaisena asiakohtana oli strateginen keskustelu Turkista rajoitetussa kokoonpanossa. Keskusteltiin laajasti Turkkia koskevista kysymyksistä - esillä olivat myös itäisen Välimeren tilanne, eli Turkin Kyproksen vesialueilla tekemät poraukset ja Turkin Kreikan alueelle tekemät ilmatilaloukkaukset. Puheenvuoroissa ilmaistiin tuki ja solidaarisuus Kreikalle ja Kyprokselle. Yleisesti Turkkiin liittyvät kysymykset nähdään EU:n kaikkein painavimpana tämän hetkisenä YUTP-kysymyksenä. EU:n tulee pohtia syvällisesti Turkki-suhdettaan ja pyrkiä dialogiin Turkin kanssa.

Keskustelussa todettiin EU-Turkki suhteen olevan negatiivisella kierteellä, kielteisten asioiden lista kasvaa: turvapaikanhakijoilla painostus, laiton merenpohjan poraaminen, Libyan asevientikiellon rikkominen, alueloukkaukset, sekä päätös Hagia Sofian muuttamisesta moskeijaksi. Laajasti todettiin todettiin tarve Turkki-suhteen uudelleen arviointiin, dialogiin, jännitteiden purkamiselle ja uudelle strategialle.

Suomi tuki muiden tavoin Kyprosta ja Kreikkaa. Turkin on noudatettava kansainvälistä oikeutta ja kunnioitettava Kreikan ja Kyproksen suvereniteettia. Myös EU:n on oltava tässä selkeä. Dialogi ja pyrkimys de-eskalaatioon ovat kannatettavia. Kyproksella on omat oikeutensa alue- ja talousvesiinsä; öljy- ja kaasutuloloilla voi hyödyttää saaren kahta eri yhteisöä. Suomen puheenvuorossa annettiin tuki YK:n fasilitoimien Kypros-neuvottelujen jatkamiselle; ratkaisu hyödyttäisi koko itäistä Välimerta. Suomi katsoi, että dialogia tarvitaan myös siirtolaisuuskysymyksessä; Turkin on noudatettava vuoden 2016 EU-Turkki-deklaraatioita. Turkki on EU:lle tärkeä kumppani monella eri sektorilla. Suomi näki tarpeen vaikuttaa Turkkiin Libyan ja Syyrian osalta. Libyassa 5+5-neuvottelujen jatko ja Berliinin prosessi ovat tärkeitä; on pyrittävä pysyvään tulitaukoon; kolmansien maiden osallistuminen ja ase-embargon vuotaminen huolestuttavat. Eri maiden harjoittamaan siirtolaisuusvakoiluun tulee etsiä keinoja puuttua lainsäädännöllä.

Muut asiat

Esiteltiin 10.6. annettu tiedonanto ja siinä kuvatut konkreettiset toimet **disinformaation torjumiseksi**. Toimet rakentuvat kolmen pilarin varaan: rehelliset vaalit, median vapauden ja moniäänisyyden vahvistaminen sekä disinformaation torjunta. Kokonaisvaltainen, yhteiskunnan läpi kulkeva toimintatapa vahvistaa median vapautta sekä moniäänistä demokratiaa ja on paras tapa vastata Kiinan ja Venäjän disinformaatiokampanjoita ja operaatioita vastaan. Resursseja on jo allokoitu uudelleen ketteriin toimiin, joilla tuetaan journalisteja ja faktan tarkistusta ja kumoamista kolmansissa maissa.

Jäsenmaita kannustettiin levittämään tietoa lähipäivinä käynnistyvästä **EU:n demokratiatoimintaohjelman** julkisesta kuulemisesta.

Suomen edustajat

Ulkoministeri Haavisto ja delegaatio

Asiakirjat

Liitteet

Viite

Asiasanat	Karibia, koronavirukset, Latinalainen Amerikka, UAN Ulkoasiainneuvosto, Turkki
Hoitaa	**STM, UM**
Tiedoksi	EUE, LIIVI, LVM, MMM, OKM, OM, PE, PLM, SM, TEM, TPK, TULLI, VM, VNK, YM